AH 503
2026Z19367

Antwoord van minister Berendsen (Buitenlandse Zaken), mede namens de minister-president en de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (ontvangen 30 oktober 2026)

Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2026-2027, nr. 265
Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2026-2027, nr. 345

Vraag 1
Is het juist dat op 7 april 2025 en 19 augustus 2025 gerichte overleggen hebben plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van het kabinet, onder wie de toenmalige minister-president Schoof en minister Veldkamp, en een coalitie van activistische NGO's, waaronder Oxfam Novib, PAX en Amnesty International, over de situatie in Israël en de Palestijnse gebieden?

Antwoord
Op 7 april 2025 spraken voormalig minister-president Schoof en minister Veldkamp met vijf maatschappelijke organisaties (Oxfam Novib, Artsen zonder Grenzen, Amnesty International, PAX en Save the Children) in het kader van hun 'niet in mijn naam'-campagne. Op 19 augustus 2025 sprak toenmalig minister Veldkamp met een afvaardiging van het Breed Mensenrechtenoverleg (BMO), een samenwerkingsverband van in Nederland gevestigde mensenrechten- en ontwikkelingsorganisaties en vaste gesprekspartner van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Bij het gesprek op 19 augustus sloten deelnemers van het Netherlands Helsinki Comité, Impunity Watch, PAX, Oxfam Novib en Hivos aan.

Vraag 2
Is het juist dat deze NGO's tijdens deze overleggen en in een daaropvolgende brief van 4 juni 2025 bij het kabinet hebben aangedrongen op het trekken van een zogenoemde rode lijn en op het instellen van eenzijdige nationale economische sancties en handelsverboden tegen Israël?

Antwoord
De maatschappelijke organisaties drongen in het gesprek van 7 april 2025, alsmede in brieven en tijdens latere openbare bijeenkomsten, aan op een fundamentele koerswijziging van het beleid ten aanzien van Israël en de Palestijnse Gebieden in het kader van hun 'niet in mijn naam'-campagne en de 'rode lijn'-coalitie. In het BMO van 19 augustus 2025 hebben twee organisaties een verbod op handel met onrechtmatige nederzettingen aan de orde gesteld. Noch in het gesprek op 7 april 2025 noch in de brief van 4 juni 2025 zijn een economische boycot van Israël of handelsmaatregelen ten aanzien van de onrechtmatige nederzettingen aan de orde geweest. Het kabinet is als bekend geen voorstander van een economische boycot van Israël binnen de internationaal erkende grenzen van 1967.

Vraag 3
Hoe verklaart u dat de formele aankondiging van dit Sanctiebesluit op 10 september 2025 volgde op deze aanhoudende lobbygesprekken? Kunt u uitsluiten dat het kabinet met deze aankondiging feitelijk tegemoetkwam aan de eisen van deze niet-gekozen actiegroepen? Zo ja, op grond van welke feiten kunt u dit uitsluiten?

Antwoord

Er is geen relatie tussen de aankondiging op 10 september 2025 en de gesprekken die het kabinet voert met vertegenwoordigers van maatschappelijke en mensenrechtenorganisaties. In zijn algemeenheid spreekt het kabinet met organisaties uit de volle breedte van het Nederlands maatschappelijk middenveld. Het kabinet maakt altijd een eigen afweging over beleid.

Nederland heeft als derde staat onder het internationaal recht de verplichting om niet bij te dragen aan de onrechtmatige situatie zoals deze door Israël is gecreëerd. Gezien deze verplichting, en conform de motie Van Campen/Boswijk uit juli 2025 en de motie van der Burg uit augustus 2025,[1] heeft het kabinet zich herhaaldelijk ingezet voor EU-handelsmaatregelen tegen de onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden. Voldoende steun voor dergelijke EU-maatregelen is tot dusver echter uitgebleven. Het ontbreken van draagvlak voor EU-maatregelen doet niet af aan de Nederlandse verplichting onder het internationaal recht. Daarnaast leidden de Israëlische besluiten en optredens tot een verslechtering van de situatie in de bezette gebieden en een ondermijning van de verwezenlijking van een tweestatenoplossing. Op die gronden heeft het kabinet nationale maatregelen genomen gericht op het voorkomen dat Nederlandse economische activiteiten bijdragen aan het bestendigen van een situatie die in strijd is met internationaal recht. Zie ook paragraaf 1 van de Nota van Toelichting.

Vraag 4
Klopt het dat minister-president Jetten, blijkens zijn openbare agenda, op 21 mei 2026 de directies van deze NGO’s in Den Haag heeft ontvangen? Waarom kregen juist deze organisaties vlak voor de afronding van de wetgeving opnieuw exclusieve toegang tot het Torentje? Welke andere maatschappelijke organisaties, ondernemersverenigingen, importeurs en vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap zijn in deze periode door de minister-president ontvangen?

Antwoord
De minister-president heeft op 21 mei 2026 gesproken met de zogenaamde ‘rode lijn’-organisaties. Het gesprek vond plaats naar aanleiding van een brief van deze maatschappelijke organisaties aan de minister-president. De timing van dat gesprek is ongerelateerd aan het besluit van de ministerraad over het *Tijdelijk Sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen in de door Israël bezette gebieden* op 22 mei 2026.

De minister-president heeft, zoals vermeld in de openbare agenda, zowel in de periode voor als na het besluit van de ministerraad met verschillende vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap in Nederland gesproken. Dit waren onder andere gesprekken over de bestrijding van antisemitisme in Nederland. Tevens is aandacht besteed aan verschillende nationale herdenkingen en belangrijke momenten binnen de Joodse gemeenschap.

Vraag 5
Bent u bekend met de publicatie van Amnesty International van 21 mei 2026 met de titel “NGO’s horen geen enkele nieuwe maatregel richting Israël van kabinet-Jetten”? Klopt het dat uit deze publicatie blijkt dat de betrokken organisaties het kabinet een ultimatum van dertig dagen hebben gesteld om in te grijpen? Hoe heeft het kabinet op dit ultimatum gereageerd?

Antwoord

[1] Kamerstuk 21 501-02, nr. 3196 en Kamerstuk 23 432, nr. 599.

Het kabinet heeft kennis genomen van deze publicatie. Het kabinet maakt altijd een eigen afweging, los van specifieke termijnen of stappen die door het maatschappelijk middenveld wenselijk worden geacht.

Vraag 6
Hoe verklaart u dat de Staat binnen dit ultimatum, namelijk op 5 juni 2026, het ontwerp-Sanctiebesluit via een spoedprocedure bij de Europese Commissie heeft aangemeld door middel van een TRIS-notificatie en tevens aan de Raad van State heeft voorgelegd? Is het kabinet door Oxfam Novib, Amnesty International of andere NGO's onder druk gezet om deze stappen binnen de door hen gestelde termijn te zetten? Zo nee, waardoor is deze samenloop in tijd dan te verklaren?

Vraag 7
Waarom heeft het kabinet de verplichte openbare internetconsultatie over dit Sanctiebesluit overgeslagen met een beroep op "onverwijlde spoed"? Hoe valt deze gestelde spoed te rijmen met het feit dat het kabinet vanaf april 2025 tot en met mei 2026 ruim een jaar de tijd heeft genomen om met activistische NGO's over hun wensen en voorstellen te overleggen?

Antwoord op vragen 6 en 7
De TRIS-notificatie volgt uit de verplichting van Nederland om deze en soortgelijke maatregelen te notificeren onder de TRIS-richtlijn voordat deze definitief worden vastgesteld.

Het kabinetsvoornemen om een beroep op spoed te doen bestond al sinds het aankondigen van de maatregel. Het besluit is zo spoedig mogelijk tot stand gekomen, met de nodige zorgvuldigheid die past bij een dergelijke complexe algemene maatregel van bestuur. Naast de onder vraag 3 genoemde overwegingen, heeft een meerderheid van de Tweede Kamer herhaaldelijk aangedrongen op een spoedig besluit, zoals tot uitdrukking kwam in de motie Paternotte c.s,[2] de motie van Baarle[3] en de motie Piri.[4] Vanuit deze overwegingen heeft Nederland zich, bij zowel de TRIS-notificatie als bij het verzoek om advies bij de Raad van State, beroepen op de spoedprocedure. Ook van de internetconsultatie is om deze reden afgezien, zie ook paragraaf 8.4 van de Nota van Toelichting.

Vraag 8
Deelt u de opvatting dat het gebruik van de spoedprocedure ertoe heeft geleid dat rechtstreeks geraakte Nederlandse ondernemers, importeurs, detailhandelaren en leden en organisaties van de Joodse gemeenschap niet in de gelegenheid zijn gesteld hun formele bezwaren tegen dit strafrechtelijk te handhaven handelsverbod naar voren te brengen? Zo ja, acht u dat zorgvuldig en gerechtvaardigd? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Het kabinet onderschrijft het belang van het inwinnen van verschillende perspectieven door een internetconsultatie, maar weegt dit belang altijd af tegen andere gerechtvaardigde belangen, zoals vertrouwelijkheid en slagvaardigheid. Zoals genoemd in het antwoord op vraag 7, is afgezien van de internetconsultatie. Voor de zorgvuldige vormgeving van (de handhaving van) het sanctiebesluit, heeft het kabinet een balans betracht tussen participatie en slagkracht, door gerichte inbreng te hebben verkregen van de handhavingsinstanties Douane, FIOD en OM.

Vraag 9

---

[2] Kamerstuk 21 501-02, nr. 3236.
[3] Kamerstuk 36 800 V, nr. 27.
[4] Kamerstuk 23 432, nr. 619.

Waarom wordt in de Nota van Toelichting bij het Sanctiebesluit gesteld dat de maatregel een urgente en noodzakelijke uitvoering vormt van de advisory opinion van het Internationaal Gerechtshof van 19 juli 2024, terwijl het kabinet daarna veertien maanden heeft gewacht met de aankondiging van wetgeving? Hoe verklaart u dat de wetgeving pas werd aangekondigd nadat in 2025 de genoemde lobbygesprekken met NGO's hadden plaatsgevonden?

Antwoord
Het is de internationaalrechtelijke verplichting van staten om niet bij te dragen aan het in stand houden van de door Israël gecreëerde onrechtmatige situatie in de bezette gebieden. Het kabinet gaf daar al invulling aan, en heeft de bestaande inzet geïntensiveerd. Dit doet het kabinet onder meer door het actiever uitdragen van het ontmoedigingsbeleid ten aanzien van activiteiten die Nederlandse bedrijven ontplooien in of ten behoeve van Israëlische nederzettingen in bezette gebieden. Daarnaast doet het kabinet dit via de bilaterale verdragen tussen Israël en Nederland die het kabinet niet toepast in en voor de bezette gebieden.

Het kabinet achtte de intensivering van dit beleid met dit besluit noodzakelijk en gerechtvaardigd, gezien de verder verslechterende situatie op de Westelijke Jordaanoever en de Golanhoogvlakte. Het kabinet heeft herhaaldelijk aangedrongen op EU-maatregelen. Toen draagvlak hiervoor uitbleef, heeft het kabinet ervoor gekozen nationale stappen te zetten. Zie verder het antwoord op vraag 3, 5 en 6.

Vraag 10
Kunt u exact aangeven in welke overweging van de advisory opinion van het Internationaal Gerechtshof van 19 juli 2024 Nederland juridisch bindend wordt opgedragen een nationaal invoer-, aankoop- en verkoopverbod in te stellen, dit verbod strafrechtelijk te handhaven en overtredingen door detailhandelaren strafbaar te stellen? Kunt u daarbij de relevante passage letterlijk citeren en het bijbehorende paragraaf- of paginanummer vermelden? Indien een dergelijke juridisch bindende opdracht niet in het advies staat, waarom wekt het kabinet in de Nota van Toelichting dan de indruk dat Nederland tot deze specifieke maatregelen verplicht is?

Antwoord
Het advies van het Internationaal Gerechtshof (IGH) legt het geldende internationaal recht uit, zoals dat voor alle staten geldt. Het IGH concludeert dat het optreden van Israël in de bezette Palestijnse Gebieden onrechtmatig is.[5] Het advies wijst op de verplichting van VN-lidstaten om maatregelen te nemen om handels- of investeringsrelaties te voorkomen die de onrechtmatige situatie mede in stand houden.[6]

VN-lidstaten hebben een bepaalde mate van beleidsvrijheid hoe zij deze verplichting invullen. Het kabinet heeft met dit besluit nadere invulling gegeven aan de verplichting, zie ook paragraaf 1 van de nota van toelichting en het antwoord op vraag 9. Inmiddels hebben ook andere VN-lidstaten soortgelijke maatregelen genomen (Spanje en Ierland) of aangekondigd (België, VK, Noorwegen, Frankrijk en Canada).

Vraag 11
Waarom bevat de Nota van Toelichting geen afzonderlijke lobbyparagraaf waarin inzichtelijk wordt gemaakt welke NGO's bij de voorbereiding van het Sanctiebesluit zijn betrokken, welke voorstellen zij hebben gedaan en in hoeverre

---

[5] IGH 19 juli 2024, *Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem.*
[6] IGH, 2024, rechtsoverweging 278: „*to take steps to prevent trade or investment relations that assist in the maintenance of the illegal situation created by Israel in the Occupied Palestinian Territory*".

deze voorstellen door het kabinet zijn overgenomen? Bent u bereid deze informatie alsnog volledig openbaar te maken?

Antwoord
Het ministerie onderhoudt regulier contact met verschillende ngo's over de Nederlandse inzet ten aanzien van de ontwikkelingen in Israël en de Palestijnse Gebieden. Deze gesprekken hebben geen invloed gehad op de totstandkoming van de maatregel. Het is een eigen beslissing geweest van het kabinet om het Nederlands beleid in overeenstemming te houden met de internationaalrechtelijke verplichting om niet bij te dragen aan de instandhouding van de onrechtmatige situatie in de bezette gebieden. Zoals genoemd in de beantwoording van vragen 6 en 7 was dit ook conform de uitdrukkelijke wens van een meerderheid van de Tweede Kamer. Om deze reden is hierover ook niets opgenomen in de advies- en consultatieparagraaf van de nota van toelichting.

Vraag 12
Bent u bereid alle agenda's, deelnemerslijsten, gespreksverslagen, ambtelijke notities, interne beslisnota's, correspondentie en door NGO's overhandigde position papers met betrekking tot de gesprekken van 7 april 2025, 19 augustus 2025 en 21 mei 2026 integraal en ongecensureerd aan de Kamer te verstrekken? Zo nee, welke documenten of passages wilt u niet verstrekken en op welke wettelijke of staatsrechtelijke grond baseert u iedere afzonderlijke weigering?

Antwoord
De informatie wordt verstrekt voor zover dit betrekking heeft op de nationale handelsmaatregelen inzake goederen uit de illegale nederzettingen. Onder verwijzing naar de antwoorden op de vragen 1 en 2, verstrek ik het verslag over en het gespreksfiche voor de minister-president t.b.v. het gesprek van 21 mei 2026 aan de Kamer, voor zoverre dit de nationale handelsmaatregelen betreft.

In het BMO van 19 augustus 2025 hebben twee organisaties een verbod op handel met onrechtmatige nederzettingen aan de orde gesteld. Zij riepen op "tot stevigere "diplomatieke escalatieladder" richting ISR door verbod op handel met illegale nederzettingen". Dit is de enige passage in de documentatie rondom dit gesprek die de nationale handelsmaatregelen inzake producten uit de illegale nederzettingen betreft. In het gesprek op 7 april 2025 is er verder niet over gesproken.

Vraag 13
Erkent u dat persoonlijke beleidsopvattingen van ambtenaren niet zonder nadere motivering kunnen worden gelijkgesteld aan de weigeringsgrond "het belang van de staat" als bedoeld in artikel 68 van de Grondwet? Bent u bereid om, indien u documenten of passages niet aan de Kamer verstrekt, per document en per weggelakte passage specifiek, controleerbaar en dragend te motiveren waarom verstrekking volgens u in strijd is met het belang van de staat?

Antwoord
Sinds 2021 past het kabinet de persoonlijke beleidsopvatting jegens de Kamer niet langer toe als invulling van het belang van de staat in de zin van artikel 68 Grondwet.[7]

Vraag 14
Bent u bereid iedere vraag afzonderlijk en gedetailleerd en zonder samenvoeging te beantwoorden en de volledige beantwoording binnen de daarvoor geldende termijn aan de Kamer te doen toekomen?

---

[7] Zie ook de kabinetsreactie op de Parlementaire ondervraging kinderopvangtoeslag, Kamerstuk 35510, nr. 4, p. 17

Antwoord
Aan deze wens is zo veel mogelijk tegemoet gekomen.